

KAVRAMLARI YANLIŞ KULLANIYORSUNUZ

Aydınlık Gazetesi, 12.01.2021

Yıldırım Koç

Türkiye’de birçok kavram yanlış kullanılıyor, bazen birbiriyle karıştırılıyor. Bu yanlış kullanım, esasında anlayışlardaki yanlışlığın ifadesi. Özellikle “işçi” ve “emekçi” kavramları karıştırılıyor.

İŞÇİ KİM? EMEKÇİ KİM?

“Emekçi” kavramı ile “işçi sınıfı” kavramları birbirinden farklıdır. “Emekçi”, yaşamını kendi çalışmasıyla kazanan insandır. Bu açıdan bakıldığında, işçi sınıfı, küçük esnaf ve sanatkâr, kırsal kesimde kendi toprağında çalışan köylüler, emekçi sınıf ve tabakalardır. Esnaf, kendi emeğiyle geçinir; ancak dükkanının sahibidir, ürettiği ürünün veya sunduğu hizmetin geliri kendisine aittir. Esnaf, yanında birkaç kişi çalıştırırsa bile, kendisi de üretim veya hizmet sunum sürecinde aktif olarak yer alır. Kendi tarlasında ekim yapan, bahçesinde meyve veya sebze yetiştiren, hayvanlarına bakan köylü de hayatını kendi emeğiyle kazanır; ancak bu insanlar da kendi emeklerinin ürününe sahiptir.

İşçiler de emekçidir; ancak işçilerin ürettiği ürün veya sundukları hizmetin geliri, çalıştıkları işyerinin sahibine aittir.

Diğer bir deyişle, tüm işçiler emekçidir; ancak tüm emekçiler işçi sınıfında değildir. İşçilerden söz ederken onların diğer emekçilerden farkını ortaya koymak gerekir.

“KAMU EMEKÇİSİ” NE DEMEK?

Çok yaygın olarak kullanılan yanlış bir kavram ise “kamu emekçisi”dir. “Kamu emekçisi” ne demek? KESK’in açılımı, “Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu”dur. “Kamu emekçisi” kavramı, geçmişte memur ve sözleşmeli personel statülerinde istihdam edilenleri “işçi sınıfı” dışında tutan ve “küçük burjuva” olarak nitelendiren yanlış görüşlerin, bu tabakaların sendikalaşması karşısında bir ara formül arayışıdır. Kamu kesiminde “memur” veya “sözleşmeli personel” statülerinde istihdam edilenler, yaşamlarını işgücü satışıyla kazanan işçilerdir. “Kamu emekçisi” diye ayrı bir toplumsal sınıf yoktur.

Bazı sendikal örgütler, memurların kendilerini mavi yakalı işçilerin üstünde görme ve kendilerini işçi sınıfının bir parçası olarak saymamakta ısrar etmeleri nedeniyle, “işçi sınıfı hareketi” yerine “emek hareketi” gibi bir kavram kullanmayı yeğlemektedir.

Gerçekte memurlar ve sözleşmeli personel de (mülksüzleşmiş olmaları ve hayatlarını bir başkasına ait işyerinde çalışarak işgücü satışıyla kazanmaları koşuluyla) işçi sınıfının parçasıdır. “Kamu emekçisi”, “kamu çalışanı”, “kamu görevlisi” kavramları, bir toplumsal sınıfı belirtmemektedir.

Bu yanlışın ifrata kaçırılmış bir örneği, “işgören” kavramıdır. Almanca’da “işçi” için “Arbeiter” (işçi) veya “Arbeitnehmer” (işçi, ancak “iş alan” gibi), “işveren” için de “Arbeitgeber” (“iş veren”) kavramı kullanılmaktadır. Çalışma yaşamında ağırlıklı olarak Almanya veya İsviçre eğitiminden etkilenen işveren yanlısı bazı hukukçular, epeyce bir süre önce, “işçi” kavramı yerine “işgören” kavramını yerleştirmeye çalıştı; ancak bunu başaramadı. Onların girişimi başarısız oldu; ancak bazı “kamu çalışanı” örgütleri, bu yanlış anlayışı isimlerine bile geçirdi. Örneğin, Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu’na bağlı bazı sendikaların kullandığı “işgören” sözcüğü de kavram kargaşasına yol açmaktadır ve anlamsızdır. Örneğin, Eğitim-İş’in açılımı “Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası”dır.

“PROLETARYA” KAVRAMI

İşçi sınıfı ile bağlantılı olarak çeşitli kavramlar kullanılmaktadır. Bunların en yaygını, genellikle üretken faaliyet içinde bulunan ve değer üreten mülksüzleşmiş ücretliler anlamında, “proletarya”dır. Ancak “burjuva proletarya”, “lumpen proletarya”, “yapay proletarya”, “ticari proletarya”,

“entelektüel proletarya” gibi kavramlar da, işçi sınıfının bazı kesimlerinin tutum ve davranışlarının anlaşılabilmesi açısından yararlıdır.

“Proletarya” sözcüğünün kökeni Latincedeki “proletarii”dir. Eski Roma’da vatandaşlar ve köleler vardı. Vatandaşlar da üç sınıftı: Mülk sahiplerine, “Patrisyen” denirdi. Esnaf-sanatkar ve kendi toprağını işleyen köylüler, “Pleb” idi. Malı mülkü olmayan vatandaşlara da, “proletarii” deniyordu.

Ayrıca, özellikle Türkiye’de kamu kesiminde istihdam edilen bazı işçilerin konumlarını anlamada, “yapay proletarya” kavramı önem kazanmaktadır. Engels, “yapay proletarya”nın, toplumdaki gerginliği azaltmak ve oldukça düşük harcamalarla iktidarın “kitle tabanını” genişletmek amacıyla, özellikle bayındırlık işlerinde istihdam edilen iyice vasıfsız işçilerden ve hatta ağırlıklı lumpen proleterlerden oluştuğuna ve bunların hükümete bağımlı olduğuna işaret etmektedir. Günümüzde “yapay proletarya” ile kastedilen, siyasal iktidarlarca kamu kesiminde istihdam edilen ve genellikle ciddi bir biçimde çalışmalarını beklenmeyen parti sempatizanlarıdır. Günümüzde İŞKUR’un Toplum Yararına Program kapsamında istihdam ettiği işçilerin önemli bir bölümü bu niteliktedir.